

Bogoslovska kronika.

„Izgladivost blagodat“ sv. reda. U 5. svesku XV. knj. „Bogoslovskog Glasnika“, časopisa za bogoslovsku nauku grko-istočnjaka (str. 321.—336.) nalazi se na prvom mjestu odulji članak iz pera Jovana Vučkovića pod dosta nerazumljivim naslovom: „Izgladivost blagodat“, što bi mi drugim riječima mogli reći: „izbrišljivost milosti.“ Pisac postavlja tvrdnju, „da blagodat dobivena u rukopoloženju (regjenju) ne ostavlja lica, koje ju je dobilo, dogod je ono u zajednici sa crkvom i dok ono dobivenu blagodat u sebi podgrijeva, drugim riječima, blagodat ta u izvjesnim prilikama može ugasiti se“ (str. 325). Moramo ovdje svakako istaći, da naš autor pod „blagodaću“ ne razumijeva samo posvećujuću i specijalnu sakramentalnu milost — gratiam sanctificantem et gratiam speciale sacramentalem, koja se dobiva u ovoj tajni, što jedino ta riječ po sebi može zgodno da označi, već je on proteže i na samu duhovnu vlast i na neizbrišljivi karakter — (spiritualis potestas et character), što ga daje sv. red. Drugim riječima: pod „blagodaću“ rukopoloženja razumijeva pisac sam sveti red u pasivnom smislu, u koliko je on učinak ordinacije, što ćemo još lasno iz samih njegovih riječi moći vidjeti.

Vučković dakle jasno i otvoreno tvrdi, da sveti red može rukopoloženo lice izgubiti. To je prema njegovom mnijenju prava nauka pravoslavne crkve (str. 222.) i zato ga je u velike iznenadila nauka znamenitog ruskog dogmatičara preosvećenog episkopa Silvestra Malevanskija, negda profesora i zatijem rektora kijevske du-

hovne Akademije, koji u svom djelu „Опытъ православнаго догматическаго богословія.“¹ Kijev 1889. IV. str. 351. govori na naredni način: „Ona (t. j. blagodat posebna, što se dobiva po svetom redu) bila je priznavana onako nepromjenljivom i neizbrišljivom, kao što i blagodat dana u krstu; prema tomu nije bilo dozvoljeno opetovati rukopoloženje baš tako kao i krštenje“ (str. 322). Ova nauka Silvestrova to je više iznenadila Vučkovića, što je episkop nije htio ni u drugom izdanju korigovati, ali se ipak u velike obradovao, kad je našao jedan primjerak drugog izdanja, kojemu je bio „na kraju očevidno naknadno prilijepljeni posebni list“, na kojemu se prijašnja tvrdnja na naredni način ispravlja: „Ona (t. j. blagodat, što se dobiva u svetom redu) bila je priznavana nepromjenljivom i neugasivom, kao što i blagodat dana u krštenju, samo pod uslovom neprestanoga podgrijevanja (2. Tim. 1, 6.) i jedinstva (saveza) sa crkvom sa strane rukopoloženoga“ (str. 324).

Kad je vidio Vučković, da nema Silvestra na svojoj strani i da ga ne može nikako navući na svoju „pravu nauku pravoslavne crkve“, osvrće se sam u velikoj nuždi za argumentima i vrsta ih u argumente: ex ratione theologica, ex persuasione ecclesiae, ex Sacra Scriptura, ex traditione. Ex ratione theologica: „... iz nekih dijelova učenja o blagodatima bio sam svagda spreman izvesti zaključak, koji mi je na to pitanje (o apsolutnoj neizgladivosti blagodatima u regjenju) odgovarao. Naša naime dogmatika već za srednje škole uči, da blagodat Božja

ne djeluje bezuslovno, a u bogoslovlju mi je kazivano, da blagodat ne djeluje neodoljivo. Iz toga sam izvadio zaključak, da ni blagodat, što se dobiva u svetoj tajni sveštenstva nije neizgladiva (t. j. neizbrišljiva)* (str. 325. i 326.).

Drugi dokaz ex persuasione ecclesiae (str. 326.): Ako osvećeno lice pogriješi protiv pravila, tjera ga crkva na uvijek i savršeno iz njegova reda u red lajički i veli o njemu, da je izgubilo blagodat (*της χάριτος ἐπιπτώσει* 21. can. At. Sint. II. str. 352.). „Znajuci dakle da crkva vlašću i sudom svojim, blagodaću sveštenstva snabdjevena lica povraća u izvjesnim slučajevima natrag u red svjetovnjaka, a ovi kao takovi nemaju i ne mogu imati rečene blagodati, pri tome znajući još i to, da crkva tijekom povodom čisto i jasno govori o lišavanju blagodati, morao sam vjerovati i vjerovao sam, da blagodat sveštenstva nije neizgladiva (neizbrišljiva). I zaista ... ako takvo lice nikada više ne može biti primljeno na nikakav jerarhički stepen, čak ni onda, kada bi se najsavršnije pokajalo i potpunu garanciju pružalo, da će se kanonički vladati, onda ne znam, kako bi tom licu mogao priznati, da ono ma u kojem vidu ima još na sebi blagodat sveštenstva! Ta sama crkva konstatovala je već kod takvog lica lišenje blagodati“ (str. 326. i 327.). Ovamo dolazi još i, ta okolnost, da se ovakav svećenik poslije najsvršenijeg pokajanja i ispravljanja ne može nikada osposobiti, „da silom u sv. tajni sveštenstva dobivene blagodati ma što u crkvi izvrši, ta okolnost navodila me logično na misao, da takvo lice te blagodati više i nema. A pošto je crkva zabranila, da mu se blagodat ta ikada više dade, ne može je ono nikada više ni dobiti, pa ni imati.“ Crkva je uvijek milostiva, ona se raduje svakome obraćenju i „popravljanju ma kojega grješnika, ona ne ostaje tvrda srca ni spram svjetovnjaka, koji je negda bio klirik, ako on samo pokazuje znakove i plodove kajanja ... Ali što se tiče blagodati sveštenstva, takav svjetovnjak razlikuje se svagda od svjetovnjaka, koji nije bio klirik. Ovaj se u danom slučaju može osposobiti, da dobije blagodat sveštenstva i s njom da radi, onaj pak ne može

više nikada ni jedno, ni drugo“ (str. 327.).

Treći argument iz Svetog Pisma Iz mnogih mjesta svetih knjiga jasno se vidi, da se dobivena blagodat može održati i množiti, a isto tako i ugasiti i izgubiti. Ako to važi za blagodat u opće, onda to mora važiti i za posebnu blagodat, koja se u svetom redu prima. Posebice se Vučković pozivlje na prije spomenuto mjesto sv. Pavla (2. Tim. 1, 6.): „Propter quam causam admoneo te, ut resuscites gratiam Dei (*ἀναμνησθῆσθε σε ἀνασπυρεῖν τὸ χάρισμα*), quae est in te per impositionem manuum mearum.“ Dalje autor sjeća na prvu poslanicu Timoteja (IV, 14, a ne 1, 14), gdje Pavao opominje učenika: „Noli negligere gratiam, quae in te est, quae data est tibi per prophetiam cum impositione manuum presbyterii.“ Da još učvrsti svoju stvar, zove u pomoć Vučković i prvu poslanicu Solunjanima (5, 12).

Četvrti dokaz imao bi biti iz tradicije. Pisac ostavlja na strani Gregorija Bogoslova i sv. Ivana Zlatousta, a za sv. Augustina, koji je očito protiv njega, kaže jednostavno, da se on „baš u pitanju blagodati znao zanijeti svojim mislima i u sfere, u kojima ga crkva nije mogla svagda pratiti, niti služiti...“ (str. 331.). Malo dalje (str. 333.) kaže o istom velikom naučitelju: „U opće meni se čini, da je cijelo to mjesto contra epist. Parm. II. c. XII. n. 28. kod bl. Augustina dosta nezgodno iskazano.“ Na koncu raspravice trudi se pisac, da dokaže razliku između krsta i svetog reda, što se tiče ponavljanja i neizbrisivog karaktera jednog i drugog sakramenta (str. 344. i sl.).

Pogrješka, koja je zavela Vučkovića stramputicom, leži u tom, što on ne pravi razlike između obične milosti posvećujuće i vlasti duhovne spojene s neizbrišljivim biljegom. Prema njegovom izvagjanju i dokazivanju svećenik u sakramentu sv. reda dobiva samo milost i lagano je izgubi, ako se pokaže nevrijednim toga dara. Na ovoj baš pogriješci hramlju njegovi dokazi ex ratione theologica i iz Svetog Pisma. Ona mjesta u poslanicama na Timoteja rade o sasma drugoj stvari, što svi komentaristi svjedoče, a u navedenom

mjestu poslanice Solunjanima nema ni traga o onom, što hoće Vučković tamo da nagje i zaista je čudno, kako je mogao ovo mjesto uzeti kao podkrepju svojih izvoda. Među inim kratkim opomenama, moli Pavao svoje mile Solunjanje, da pripoznadu rad trudbenika evangjeoskih, što se muče megju njima (5, 1—12), a o kakom sv. redu, o blagodati, što se prima u ovom svetom sakramentu, ni glasa, ni glasnika, osim ako hoćeš čitavu stvar iz prsta isisati.

Iz degradacije svećeničke izvaditi kaki argumenat više je nego smiješno. Na ovu je ideju valjda prvi i posljednji došao Vučković. Ali ne samo to, nego je pisac zašao ovdje u grdno protuslovlje. Sastoji li se sveti red samo u „blagodati“, kako to nužno slijedi iz njegovog prije pomenutog razlaganja, pitamo: odakle i kako može crkva komu zabraniti, da si ovu blagodat, koja je po naravi svojoj jednaka svim ostalim blagodatima, pribavi? Dopusti li pak g. Vučković, da osvećeno lice u sakramentu sv. reda osim posvećujuće milosti dobije ex opere operato sacramenti i duhovnu vlast s karakterom, pitamo, kako mu je može crkva jednostavno oduzeti i uništiti degradacijom. Per analogiam mogla bi ona onda uništiti i dani sakramenat krsta, miropomazanja, pokore itd., jer o svima vrijedi isti razlog.

U ostalom nigdje i nikada nije ni jedna crkva u nijednom vijeku ikada izjavila, da svećenik degradacijom gubi svećenički biljeg, da prestaje biti svećenikom, već baš protivno priča čitava historija crkvena. Sjećamo samo na Donatiste i na druge heretike. Sv. Augustin u pomenutom već spisu (Contra ep. Parmeniani l. 2. n. 28.) govori ovako: „Sicut baptismus in iis, ita ordinatio mansit integra (in episcopis schismaticis ad ecclesiam redeuntibus), quia in praecisione fuerat vitium, quod unitatis pace correctum est, non in sacramentis, quae, ubicunque sunt, ipsa sunt. Et cum expedire hoc iudicatur ecclesiae, ut praepositi eorum venientes ad catholicam societatem honores suos sibi non administrant, non eis tamen ipsa ordinationis sacramenta detrahantur, sed manent supra eos.“ Da li se može mimo ove riječi proći s primjedbom, da sveti

Augustin previsoko leti, a da crkva nije prihvatila ove njegove nauke, kako to čini Vučković, u velike sumnjamo, kad znade, da je crkva prihvatila ovu nauku Augustinovu i propovijedala je od prvih početaka.

Evo samo nešto napomenusmo na dokaze piščeve, koliko nam je dopustio prostor kronike. Da duljimo sa samom stvarju, ne bi bilo od koristi, jer dokazivati „pravoslavnom“ bogoslovu, da u sakramentu reda imade character indelebilis i potestas spiritualis, značilo bi veliko neznanje istočne nesjedinjenje crkve, koja je ovu istinu uvijek čvrsto držala i ispovijedala.

Samo još nešto. Vučković tvrdi, da blagodat svećenika tako dugo u njemu ostaje, dok je on „u sebi podgrijeva“ i dok je u zajednici sa crkvom. Ovo je veoma nerazumljivo rečeno. Što to znači „podgrijevati“ u sebi blagodat i kada prestane ovo podgrijavanje? Možda svakim teškim grijehom, teškom uvredom Gospodina Boga. Ako je tako, onda znamo na čemu smo.

Kako je ovaj piščev pojam dosta neodregjen, tako mu je i ono drugo nerazumljivo, kad kaže, da blagodat ostaje tako dugo, dok je svećenik u zajednici sa crkvom.

Na koncu moramo sa žalošću dodati, da nauka g. Vučkovića dolazi od heresijarha šesnaestoga stoljeća, da je pobrana po ognjištima protestantskih bogoslova, koji ne samo naslijediše Kalvina i Wicleffa, nego ih u mnogom nadmašiše. Kad smo u recenziji „Polemickog bogoslovlja“ Epifanovičeva (Smotra l. str. 98.) ovo isto ustvrdili, ustao je žestokim načinom protiv nas g. Nikola Đurić i pozivao nas u Bog. Gl. XIX. 4. str. 298., da mu dokažemo, što ustvrdismo. To ćemo mi drage volje nas skoro malo opširnije učiniti, a dotle se neka g. Đurić samo malo strpi.

Dr. Janko Šimrak.

Psihologija religije kao znanost. Zadaća je te mlade znanosti, da točno opiše, u čem sastoji religiozni život i kakove su njegove pojave u pojedinom individuu, i to ili neposrednim opažanjem i ispitivanjem ili istraživanjem biografija ili rasugjivanjem religioznih duševnih produkata, i da iz toga gradiva izvagja općenite za-

kone. Zapravo joj je začetnik dr. G. Stanley Hall, predsjednik Clark-University u Worcesteru, koji je god. 1888. počeo proučavati induktivnim istraživanjem religiozni razvoj kod djece od 12—16 godina. Njegovi su učenici Leuba i Starbruck proširili metodu svoga učitelja time, što su počeli stavljati pitanja s obzirom na religiozni život na čim veći broj individua, te tako dolazili do spoznaje, koju funkciju imade religiozna ideja, odnosno religiozno čuvstvo u osobnom i društvenom životu. God. 1902. izdao je učenik Starbruckov W. James djelo „The varieties of religious experience“, koje je god. 1906. prevedeno na francuski, a god. 1907. na njemački. To je djelo za to važno, jer nam pruža pouku, kako ćemo pribitati gragju za psihologiju religije. God. 1904. počeo je dr. Hall izdavati poseban časopis pod imenom „The american journal of religious psychology and education.“ Od sada ta nova znanost imade i svoje ime — psihologija religije. Iza Amerikanaca počeli su se i Francuzi i Njemci baviti tom znanošću. Francuzi su takogjer počeli stavljati pitanja na pojedince, ali nisu uspjeli, s toga su se ponovno obratili proučavanju mistikā, život kojih su tumačili sa patološkog gledišta. Takovi su Ribot, Marillier, Claparède, Flournoy, Delacroix i Dugas. Nijemci su oslanjajući se na svoj uzor - Amerikanca osnovali časopis „Zeitschrift für Religionspsychologie.“ To je u kratko početak i razvoj te nove znanosti. (Usp. Laacher-Stimmen 1910. br. 5. str. 505.—519.)

Psalmi i biblijska komisija. Bibl. je komisija izdala 1. svibnja o. g. neke riješidbe glede autorstva i doba, kada je nastao psaltir (150 psalama u st. zavjetu). Glavni autor psalama je David, prem on nije jedini autor. Specijalno se ne može zaniijekati, da su psalmi: 2. Quare fremuerunt gentes; 15. Conserva me Domine; 17. Diligam te, Domine, fortitudo mea; 31. Beati quorum remissae sunt iniquitates; 58. Salvum me fac, Deus; 109. Dixit Dominus Domino meo — porijetla Davidova. Bibl. komisija za-

bacuje nazor, koji drži, da imade i takovih psalama, koji su nastali za doba Ezdre, Nehemije, dapače i u vrijeme Makabejaca. Bibl. komisija nadalje uči, da imade megju psalmima prorokskih i mesijanskih, koji naviještaju dolazak, muku, smrt i uskrsnuće budućeg Spasitelja. Što se tiče natpisa kod psalama to će oni biti od samih autora psalama ili barem od stare židovske tradicije — svakako stariji nego septuaginta. Tekst ovih rješitbi donosimo na posebnom mjestu.

Recherches de science religieuse. Izdavatelji i suradnici vrsnoga časopisa „Etudes“ počeli su od nove godine izdavati vjersko-znanstvena istraživanja pod naslovom „Recherches de science religieuse“, koja će izlaziti svaki drugi mjesec. Cijena je tima „Recherches“ 12 fr. a za pretplatnike „Etudes“ 10 fr. Duh, koji će provejavati taj novi časopis je, kako sami izdavači u uvodu kažu, potpuno podvrgavanje crkvenom naučiteljstvu i stroga znanstvena metoda.

Novi obrazac prisege. Da se što pomnije odstrane štete modernih zabuda u tumačenju sv. Pisma i da bude što veće jamstvo, da će profesori biblijskih nauka naučati čistu nauku i pravu vjeru, odredio je sv. Otac Papa Pijo X. poseban obrazac, na koji će morat priseći kandidati za doktorsku čast iz biblijskih nauka. Taj obrazac donosimo na drugom mjestu.

Academia Velegradensis. C. kr. ministarstvo potvrdilo je pravila te akademije (usp. „Bogosl. Smotra“ br. 2. str. 196.—197.). Konstituirajuća skupština biti će 1. kolovoza o. g. na Velehradu. Prvo veće djelo, što će ga izdati „Velehradaska akademija“ biti će „Nomenclator litteraturae theol. russicae et graecae“ — enciklopedija cijele ruske i novije (od 15. stolj.) grčke bogoslovne literature. Kao prvi dar dobit će članovi „V. A.“ „Acta II. Conventus Velehradensis“ i „Slavorum litterae theologicae“ (Voditelj 1910. str. 257).

